

LO GERONÉS



SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Gerona	1	pesseta trimestre
Fora	1'25	id. id.
Estranger	1'50	id. id.
Un número 10 cèntims		

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

CORT-REAL 7-1.º

ANUNCIOS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que s' remetin á la Redacció, se 'n donará compte en lo Setmanari

Any 4.º

Diumenge 7 de Febrer de 1897

Núm. 147

SECCIÓ GENERAL

Carlins y Fueristes

Ab motiu d' haverse infiltrat en la conciencia pública la utilitat y conveniencia de concedir á la Illa de Cuba lleys autonòmiques, y de les fundades noticies de la próxima implantació en la mateixa de reformes en aquest sentit per part del Govern espanyol: un periódich carlí de Vitoria *El Alavés*, que com á vascongat es fuerista, però que com á carlí devia tenir lo criteri de la generalitat dels periódichs del seu partit y esser partidari de resoldre la qüestió de Cuba exclusivament á canonades, ha publicat un article en lo quin se tracta de posar als vascongats com á exemple pera la recuperació dels furs lo que passa ab Cuba y ab mal dissimulat despit que traspua per tot entre ratlles, no sabem si es perque sigui partidari del *self government* exclusivament pels vascongats ó si perque esperés alguna ventatge pel seu partit de la duració de la guerra, procura excitar l' ánim dels seus pahisans, com si desitjés conduhirlos á extrems de violencia. A n' aquest article, que en alguns punts té rahó, respon lo setmanari fuerista de Bilbao *Euskalduna* ab un altre titulat *Pseudo-fuerisme*, en lo quin procura descobrir lo jch dels carlins en aquesta qüestió y demostra que en ella, com en la amor al restabliment dels furs qu' aparentan, los carlins no fan altre cosa que treballar en profit propi y buscar ab pretextos simpáticos al pahis qui 'ls ajudi á traure les castanyes del foc y qui 's fassi matar pera que Don Carles se pugui assentar en lo trono á que aspira y que 's lo *summum* dels ideals del carlins, al quin ho sacrifican tot, inclosos los furs quan convé.

Com aqueix criteri coincideix ab lo nostre, y així ho hem expressat repetidament desde aqueixes mateixes planes, creyém oportú reproduhir los dos citats articles, que trayém lo primer de la traducció que n' ha fet *Lo Catalanista* de Sabadell, y lo segon lo traduhim del mateix *Euskalduna*.

Aquesta publicació podrà servirnos fins de prólech á lo que pensém dir en los números següents, sobre l' *regionalisme* del últim manifest de D. Carles.

IBASCONGATS!

Germans: La més infamant ofensa, d' afront inaborrable nos va á ser inferida d' un moment al altre; aném á rebre en plena cara la més asquerosa escupinada de la més immunda de las bocas.

Aquella autonomia que constituíja nostra manera d' ésser, de pensar y de viure y que 'ns fou arreballada per vils canallas pretextant que al ferho infligian just càstich als autors d' una rebelió política; aquella autonomia va á ser concedida en sentit encara més ampli (*relata refero*) á una colonia espanyola, com premi als esforços que ha fet y *continúa* fent pera proclamar sa independència.

Basconia, que enviá sos terçis allá ahont Espanya 'ls necessita, es indigna de conservar lo que de dret li perteneixia; qui ha consumit en sas lluytas en pro del separatisme las vidas de tota la flor d' Espanya, la colonia que podriam anomenar lo sepulcre de la juvenut espanyola, com en altre temps anomenaren los romans á Espanya sepulcre de las legions romanas, aqueixa colonia es digna de gosar d' una autonomia amplíssima!!!

SE VA Á CONCEDIR LA AUTONOMIA Á CUBA...

Per molt grossas que siguin las lletres ab que semblant monstruositat s' escrigui no s' acaba de concebir aberració tan gran; y no es que nosaltres nos oposém á que 's concedeixi la autonomia á Cuba ni á tot lo globo terráqui, sino que no podém sufrir un minut més lo véurens privats de lo que es nostre, mentre ab llarguesa 's reparteix entre estranys.

Los mateixos que durant la última guerra civil amagavan sa por darrera de las bayonetas de xapel-

gorris y voluntaris de la Llibertat, que agotavan en llahor de sa bravura lo repertori d' alabansas, y que sense tan valiosa cooperació no haurian pogut trepitjar ni sisquera 'l pays basch; los mateixos que no vacilaren en ferir per la espatlla, logrant lo triomf, á tots los boscongats lliberals y carlistas; eixos son, eixos mateixos, los que acobardits devant unas quantas quadrillas de malfactors mitj dispersas (al dir d' aquells), van á regalar lo que á nosaltres trahidorement nos robaren.

¿Podrá ningú ja incorre en la vulgaritat de dir que 'ls carlistas tingueren la culpa de la supressió dels furs?

Aquestos governs, compostos de vividors al dia, han fet ab la honra d' Espanya una pilota que, ha estat rodant entre 'ls peus dels polítichs dels Estats Units; pilota que al concedirse á Cuba la autonomia, tornarà á Espanya plena de pols y tacada ab las insolencias de todas las antecambras de Washington.

La lley del més fort, que consagrà la expoliació inicua de que fòrem objecte, ha fet á Espanya cedirho tot en la qüestió de Cuba y considerarse vensuda en la contenda, s' adorna la derrota ab lo que s' adorni y 's digui lo que 's vulgui. A nosaltres, com profitosa ensenyansa, nos toca recordar aquells versos de Cano:

«¡Libertad, libertad, la quieres Roma?
»Pues eso no se pide, eso se toma.»

Ah! que 'ls Furs son cosa molt més seria y de més trascendencia que lo que alguns creuen ó frangeixen creure.

Acabi per Deu l' egoisme; acabi la hipocressia; acabi 'l desitj de ferse grats als pinxos que forman l' obligat acompañament d' intrusos; acabi tot anhel de lucre y de benefici personal, que todas aquestas, cosas son que no deuen tenir alberch en cap pit bascongat, puig que ab ellas jamay pot l' home ser grat als ulls de Deu, ni als dels homes, ni tampoch als de sa propia conciencia.

Acabin, acabin igualment eixas grolleras moixigangas que tots los anys se presentan en la capital de Guipúzcoa, devant d' extrangers més ó menos soberrans, moixigangas en que s' profana lo més sagrat de nostra historia, parodias de la jura dels Furs per los senyors de Vizcaya. La jura dels Furs es acte tan solemne pera un bascongat, que no deu presenciarse sino quan es necessari y veritat: fora d' aixó no pot produhir sino fonda pena y mereixer condemna; del mateix modo que un bon católich no podria assistir sense escándol grandísim á un simulacre de la consagració portat á efecte en una plassa pública pera divertir als heretjes.

Si; los Furs no han passat á la Historia; la ferida oberta en lo pit de nostramare Euskaria raja encara sanch; vint anys fá ¿qué son quatre ilustres en la vida d' un poble? Tots los dias plorém la perda de nostras llibertats, que á cadí pas las trobem de menos; encara se 'ns encen lo rostre al anomenar l' any '76 y encara las mares bascongadas ploran al despedir als quintos; ploran aquelles que entussiasmadas y contentas despedian als terços, ploran, pero no ploran de tristesa, sino de rabiá.

Lo despreci á la vida s' inherent al bascongat; la flama de sa honra no conseguiran apagarla ni la forsa ni 'ls anys.

Encara no es tart; contra las montanyas de Basconia se estrellaren romans y moros, castellans y francesos. ¡Paréu compte, butxins, que al Ebre hi cap molta sanch!

ENRICH ORTIZ DE ZARATE.

(De *El Alavés* de Vitoria.)

PSEUDO FUERISME

Si no creyém, com s' veritat, en un axecament dels carlins, que la fantasi febrosa d' alguns apocats y l' envalentonament quiotesch dels interessats mira pròxim, no podém ab to fer orelles de marxant á n' aqueixa remor que s' extén sobre nostre terror.

Es un fet positiu que en les presents circumstancies existeix un moviment desusat, per elles afavorit y al quin igualment tendexen á donar eficacia l' article de *El Alavés* y 'l darrer manifest.

Lo que no podém ni devém consentir es que un partit polítich pera 'l qui fins al present han significat tant poch les nostres tradicionals llibertats, les traquin ara á relluhir, com el Christo que fassi aplegar gent y com carnassa miserable que 's tira á una munició de gents senzilles.

Es sí molt cert, que la llibertat á que 's té dret se deu guanyar á cops de puny, pero es innoble que 'l partit carlista 'ns diga:

¿Voléu la llibertat que os correspon? Donchs prenèula.

«¡Libertad, libertad, la quieres Roma?

»Pues eso no se pide, eso se toma.»

Pero prenèula esquexant vostra bandera immaculada, fent troços vostres ideals, desertant de vostres files; adherirse als ideals d' un estrany y defenséu la seva bandera. ¿Voléu la llibertat? La tindréu: vos la concedirán. Féuvos esclaus. ¿Voléu los Furs? Aquí 'ls teniu. Entremitg d' aquelles tenebres lluhen ab los dubtosos y esmortuits raigs que les falagueres esperances del triomf de la nostre causa los hi donen. Venen darrera nostre. Quan vinguém vindrán.

¿Per ventura lo qui així parla, creu que no hi ha més fueristes que 'ls qui forman en los rengles de son partit? ¿Com donchs pretenen que 'ls que no sian carlins pososin los veritables interessos del pahis, se tirin als brassos d' una causa estranya y li servixin de inconscient *carn de canó*?

Cert, certíssim es realment, que á la nostre mare Euskaria se li infligí ab ma traydora una ferida que en lo transcurs de vint anys no s' ha pogut cloure, qu' aquesta ferida raja sanch, que demana restitució y venjansa. ¿Pero, qui es lo partit carlí pera recordarnoslo y tirarnosho á la cara?

No 'ns importa que 'l partit carlí se presenti com lo representant de la llibertat espanyola. Tant se 'ns ne dona. Lo que 'ns interessa es que no 's presenti com partit fuerista.

Lo fuerisme d' eix partit morí, pera may més ressucitar.

Lo conveni d' Amorebieta fòu l' últim resplendor de lo que 'n podríem dir *vida foral*.

Allí se volgueren salvar les engrunes de les institucions de Vizcaya, per medi d' una pau que si destruía les illusions dels carlins, mantenia fermes encara los nostres retallats furs. Pero per ventura ¿seria equivalent pera D. Carles ni pera sos partidaris la salvació d' aquelles nostres velles llibertats á la perda de las seves falagueres esperances? ¿Valían los furs acás, lo que valía la causa personal de D. Carles? Es clar que no. Y ben clarament ho demostrá 'l noble senyor al tancar á Burdeos la porta pels nassos á la *Diputació denominada de guerra* que pretenia donar explicacions y sincerarse dels cárrechs que se li feyen.

De á les hores ensá lo fuerisme reyal del partit carlí s' ha manifestat en tot son brill.

Consentiren D. Carles y son partit qu' un Diputat nombrat á Güernica ab tots los requisits exigits pel Fur, estigués tot un any despossehit de son cárrech, sense que ningú protestás en les Juntes generals d' aquell patent contrafur; s' anulá lo nomenament d' arcaldes fet conforme á dret y 'l *magnánim monarca*, ignorant sens dubte que 's trobava á Vizcaya y que en aquesta noble terra ningú debía rebre recompenses, eximí de contribucions per la seva sola voluntat á un titolat personatge carlí.

Y quan la bofetada de la derrota repercutí en les galtes dels vascongats que havian seguit la seva causa, no 's plorá, no, la pérdida total de les nostres llibertats, se plorá la pérdida de la causa. Y tant cert es axó, que poch se 'n faltá que no fossen fusellats En Dorronsoro y N' Escauriza per haver intentat la salvació dels furs ab les despulles trossejades d' aquells avans hermosos batallons.

Y succehí lo que succehir devia. Que si 'l conve. i d' Amorebieta salvava les nostres tradicions en perjudici dels pretesos drets de D. Carles, la derrota d' aquestos l' any 76 va portarsen ab ells les últimes engrunes d' aquelles hermoses lleys que durant segles enters havian fet la felicitat del fills d' Aitor.

Los furs á qui 's prengueren exclusivament fóu al vascongats. Vascongats exclusivament han d' esser los qui 'ls recobrin. No hem de necessitar pera aytal empresa de gent estranya á nostre pays.

Petita ajuda podria donarnos aquells que precisament contribuiren á la nostre mort ab més crudel ensagnament!

Y pera acabar, una pregunta.

¿Perqué, sí com diu lo Sr. Ortiz de Zárate, «contra les montanyes de Vasconia s' estrellaren romans y moros, castellans y francesos» pretenen ara codejarse ab los vascongats francesos, castellans, moros y romans portant per careta boines y banderes flordelidas?

LA ARQUITECTURA GÓTICA A CATALUNYA

Conferencia donada en l' Ateneo Barcelonés lo dia 25 d' Abril de 1896.

(Continuació)

Aquest estil s' admeté en principi sortit de las mans estrangeras, mes totseguit l' artista catalá se 'l apropia y l' adopta á la seva manera seguint las tendencias del temps mes sense despendres de son modo de fer románich fins al moll dels ossos, construhint y decorant en ple segle XIV á la manera del XII. Aixís es que totjust fundada la ordre dominicana en lo Llenquadoc, s' extén á Barcelona en 1219 aixecantse en ella lo primer convent d' Espanya que fou posat baix la invocació de Santa Catarina, quina iglesia es la primera de trassat completament gótic feta ab decisió, sense duptes ni vacilacions, acusant desde sa disposició fins á la fletxa de son campanar, una má extrangera, tal volta pariona de la que procedent del Nort havia aixecat las catedrals góticas de Limoges, Clermont y Narbona. En lo darrer quart de segle ja estava en peu Santa Catarina, quins plans pogué trassar avans d' esser enderrocada mon venerable company de carrera l' arquitecte don Joseph Casademunt. De lo contrari hauria passat com ab Sant Francesch, del quin no 'ns queda res.

Jo prou voldria, senyors, fer una classificació per épocas dels monuments ogivals de nostra Catalunya mes no hi ha método cronològich possible. Desde 'l románich, luxós y orientalisat de Ripoll y Sant Pere de Roda, passém á Santa Catarina, model perfet d' iglesias góticas d' una nau. Trovém després las magestuosas Seus de Barcelona y Gerona, severament grandiosas com la imatge del home que, despreciant las vanitats, viu ab los ulls fixos al cel; cayém després en lo romanisme; torném á construhir sense voltas, fem portadas ab columnas groixudas é individualizadas y com més s' acosta la mort del estil ogival, més hermosa fem la esculptura y més nos encarinyém ab l' arch de punt rodó que haviam gayrebé abandonat al comens del segle XIV. De manera que puch afirmar sense por d' ésser desmentit que la tradició románica en quant á formas decorativas y constructivas y encara fins y tot en quant á disposició se conserva en Catalunya á través de la arquitectura gótica.

Y aquesta arquitectura gótica pren son tipo de Santa Catarina fins al punt de que la planta ja no varia més y constituheix una especialitat del art catalá, donchs fora d' aquí es difícil trovar iglesias góticas d' una sola nau, y fins y tot en lo Rosselló qu' era nostre, generalment desde 'l segle XIII tenen tres naus. A Catalunya substeix lo tipo de Santa Catarina, absis de set costats sense capellas, clau del presbiteri en la diagonal paralela á la fatxada, capellas en la nau pera aprofitar l' espay dels contraforts, cor alt ab un arch rebaixat de banda á banda, gran rosetó al centre damunt de la portada y generalment set trams de voltas. De tres naus no coneix més que las Seus y las iglesias de Santa Maria del Mar y Santa Maria de Cervera. Todas las otras com Pedralbes, Pí, St. Just, Montesión, Sant Antoni y la majoria de las de fora son d' una nau.

A la iglesia de Santa Catarina, quina construcció protegí 'l gran rey Jaume I, la precedí, sino com á construcció, com á fundació, la iglesia dels dominichs de Lleyda que es del 1229 y 'l mateix Rey conquista dor comensá un any després l' absis de la Seu de Palma anomenat llavors Capella Real y en lo lloch de la antiga mesquita. Aquest absis ofereix la particularitat de no tenir deambulatori.

Lo mateix Rey Conquistador comensa Sant Jaume de Perpinyá, una de las primeras de trassa gótica de data certa. Tenia la nau central ab volta y las capellas ab envigat.

Vé després Sant Domingo de Gerona en 1253 comensat per lo Bisbe Berenguer de Castellbisbal, á qui Jaume I feu tallar la llengua per haver depositat contra d' ell en lo repudi de Teresa Gil de Vidaura. En aquest convent, com veurém més tart, sens presenta 'l claustre ab disposició románica en las columnas que son aparelladas y l' arch es completament gótic, únich exemplar que 's coneix de son genero. Pochs anys després, en 1269 s' aixeca á Barcelona, la iglesia de Junqueras, inspirada segons sembla en Santa Catarina á pesar de que desde sa portada fins als archs ogivos tot recorda que es una imitació d' una obra gótica feta per má románica, cosa que 's nota especialment en lo motlluratje y la esculptura ornamental reduhita á sa més mínima expressió.

Tot sembla indicar que 'ns anavam apropiant lo nou estil quant menys á Barcelona; mes, dos anys després de Junqueras lo bisbe Arnal de Gurb, erigeix la Capella de las onze mil verges avuy de Santa Lluia, d' hermosa portada románica, espadanya per campanar y á dins volta de canó d' arch apuntat.

En 1278 se construhix la Seu de Lleyda, d' estil románich com á disposició y gótic en algún detall, edifici que mal baratat per servir ja fa temps de cuartel, nos recorda á cada moment la entrada en ella del mariscal d' Aubigny que en nom de Felip V tragué de son clos á Deu y als seus ministres.

Va avansant lo segle y damunt dels fonaments que 'ls romans havian fet sobre 'l Llobregat, s' alsa l' actual Pont del diable de Martorell, per ordre de 1283 donada pel Rey en Pere. Y d' aquells archs de punta d' ametlla passém en lo mateix any á la hermosa portada que 'ls teixidors de la vila d' Agramunt pagaren pera la iglesia, que 's pot calificar d' obra acabadíssima de la esculptura románica.

Trovém en 1286 la iglesia dels Franciscans de Montblanch de trassa gótica, y un any més tart la del Carme de Barcelona, coberta llavors ab archs y vigas de fusta á la moda románica, com ho eran també y de la mateixa época, las salas del tresor de Poblet en quins finestrals de calats gótichs molt primitius s' hi veu una hermosa decoració románica oriental, ab fullas, llasos y perlas magistral y sóbriament executats y unas peanyas de tirat árabe.

També s' han d' atribuhir á aquesta época las tres alas del claustre del mateix monastir de Poblet, d' archs torals sense pilans que 'ls aguantin y sense contrafort en la part forana. En cambi 'l claustre del locutori, un poch anterior, es ab archs románichs y columnas aparelladas que foren substituhidas en lo segle XV pels lletjos pilars que avuy s' hi veuen.

Encara 's vacila per tot y aixís veyém en Sant Domingo de Puigcerdá del 1288 una portada qu' es una mena de lluyta entre 'l románich y 'l gótic y arriué á trovar una obra francament gótica en lo convent de Sant Francesch de nostra ciutat que tinch per obra extrangera y quin claustre era de gran hermosura.

En 1296 lo mallorquí Jaume Fabre comensá la iglesia y convent de Sant Domingo de Palma, quina ciutat deixá en 1347 quan fou cridat á Barcelona pera seguir las obras de la Seu que Juame II comensá en 1298.

Aquest Rey comensá l' absis de nostra Seu y si bé la disposició es gótica, los details dels pinacles y contraforts ho son lo menys possible. També en 1310 lo mateix soberá concedí sis mil pedras somadals de las pedreras de Gardeny pera 'l claustre de la Seu de Lleyda.

Y arriué, senyors, á las darrerias del segle pera contemplar lo comensament de la porta y 'l campanar de la Seu Tarragonina. Si comparém aquestas obras ab lo celler, bibliotecas y dormitoris de Poblet barreja estranya de senzill y de rudimentari, quinas consecuencias ne podrém treure? Havém de dir que la hermosa disposició d' aquestas dependencias del famos cenobi benedictí es lo resultat d' un avens y un gran refinament en l' estil románich; donchs es lo primer cas en que tal volta influhit per l' estil gótic fa apoyar l' arquitecte tots los achs, tan formers com creuhers ó diagonals, directament per l' ábach ó formeret vuytvat del capitel redihit á son perfil més rudimentari y semblant al delscapitells de la nau de la iglesia. Es lo mateix princip de la sala capitular de Noyon, si be aquesta te 'l detal gótic. Per mí lo de Poblet no es gótic primitiu, sino románich simplificat d' una bona época. Donchs es pecis distingir lo senzill de lo primitiu. Generalment las obras primitivas, es á dir, las primeras fasses de la invenció presentan formas complicadas y grolleras, pero may senzillas.

Lo que acabo de dir te aplicació á la sala capitular; cuyna, bibliotecas y altres dependencias de Poblet, en las que no hi trovaréu lo contrafort y si solament un gran gruix de paret pera resistir las empentas oblíquas. Aixó á ser certa la existncia d' un estil de

tranzisio ben definit probaria que á Catalunya lo segle XIII acaba modificant tot just las formas románicas y ja havém vist com San Francesch y Santa Caterina se 'ns havian manifestat en tota la bellesa y plenitud d' un art jove y rialler, demostrantnos que el lloch de modificar lo que s' havia fet, lo que volia era introduhir formas novas del nou estil.

BONAVENTURA BASSEGODA

(Seguirá)

Noticies

Oficials

AJUNTAMENT.—Sessió del 3 Febrer.—(2.^a convocatòria)—Presidida pel senyor Alcalde y ab assistencia de 7 concejals celebrá sessió, prenguentse després de llegida y aprobada la acta de la anterior los acorts següents:

Aprobar comptes per valor de pessetes 1179'76.

Adquirir 6 exemplars del folletó de don Enrich Grabit sobe Reclutament y Reemplás del exercit.

Aprobar las bases pera l' adjudicació del Teatre en la temporada de Pasqua.

No pendre en consideració la proposició del senyor Llapart sobre la adquisició de 60 trajos de gala pels bombers.

Al objecte de proporcionar més sovint als socis y á les seves families un rato d' agradable expansió, la Junta Directiva del Centre Catalanista, accedint á la iniciativa de varis socis, ha acordat donar tots los diumenges en lo local del Centre desde le 9 á les 11 del vespre un concert musical. Dits concerts comensarán avuy y anirán seguint fins á nova orde.

—Diumenge vinent ha de verificarse en tots los pobles lo sortej de quintas dels xicots concurrents al actual reemplás.

—Continua l' empresa del Teatre Principal exigint ilegalment cinch céntims d' excés sobre l' import de las entradas generals en concepte de timbre.

—La passada setmana han mort á Sevilla la Infanta donya Maria Lluisa Feruanda, duquesa de Montpensier, germana de la que fóu reyna de Espanya donya Isabel II; y á Madrid, la esposa del senyor Sagasta. R. I. P.

—Lo Consell Directiu de la Associació popular Regionalista ha quedat constituhit en la següent forma: *President*, Lluis Marsans; *Vispresident*, Joseph Morera y Rosés; *Tresorer general*, Ricart Estrada; *Id. de Propaganda*, Enrich Ciurana; *Comptador general*, Blay Albareda; *Id. de propaganda*, Amadeu Fons; *Bibliotecari*, Joseph Pujol; *Secretari 1.^r*, Joseph Maria Monfort; *Id. 2.ⁿ*, Marcell Fábrega; *Vocals*, Joseph Bordas y Camilo Vallés.

La sessió inaugural del present curs devia celebrarse ahir y agraphim la invitació que se 'ns ha fet pera assistirhi.

—Ha pres possessió de son càrrech lo nou Governador civil d' aquesta provincia don Mariano d' Elola y Heras. Sia benvingut.

—Lo die 10 de Mars vinent s' ha de celebrar en aquesta Delegació d' Hisenda y á Madrid simultaneament la subasta pera l' arrendament de las cédulas en aquesta provincia baix lo tipo de 221,199'35 pessetes.

—Han arribat procedents de Cuba malalts los soldats Mari Berga y Rubió, fill d' Albons; Joseph Vidal y Pasmal, de Massanet de la Selva; Salvador Vilavella, de Hostalrich; y Joan Ramonet, de Figueres.

—S' ha publicat lo quart cuadern de la notable *Revista de Catalunya*, que conté 'l següent sumari: Mossen Johan Roig de Corella, per *L. d' Ontalville*.—Del apostrof catalá, per *Alben-Noab-Tun*.—Lo moviment de la població de Catalunya durant lo septeni de 1886-1892, per *Federich Rahola*.—Ve Jehová en socors de Davit, per *J. D.*—Ls literatura catalana (seguirá), per *Josep Brunet y Fellet*.—Algunes consideracions sobre 'l regionalisme, per *Sebastiá Farnès*.—Intervenció del gremis en la qüestió social (continuació), per *P. Company y Fages*.—Novas.—Folletí.—Tractat del regiment de prínceps de comunitats, per *F. Francesch Eximenis* (continuació).—Llibre intitulat «Jardinet d' orats». Ms. inédit (continuació).—Bulletí bibliogràfic.

—Durant la passada setmana estigué algunas hores á Gerona l' estudiós arqueòlech de Figueres D. Romuald Alfaras. Dit senyor visitá 'l Muséu, pera comparar ab los exemplars de la época prehistòrica en ell existents, los objectes de la época de la pedra que en número considerable trobá 'l estiu passat en la montanya de l' Empurdá, ahont se proposa continuar les exploracions lo vinent estiu. Esperém la publicació de sos importants estudis qu' han d' afavorir molt lo conoxement dels primitius pobladors de nostra terra y podém anticipar la notícia de que lo Sr. Alfaras ha promés fer part al Muséu de la provincia dels objectes trobats. Felicitem al Sr. Alfaras per sos patriòtics propòsits, axis com també li agraphim lo zel que demostra en favor del estudi y aclariment de la antiga historia del pabis.

Y á proposít d' antiguitats, en la sessió celebrada per la Comissió de monuments lo dia tres del present, s' acordá la compra d' un lot de objectes procedents d' Empuries entre 'ls quins n' hi ha alguns de forsa interessants tant en ceràmica, com en metall y en vidre. En dita sessió se dona també compte dels objectes regalats al Muséu desde la celebració de la sessió anterior, per los

Srs. D. Pere Grahit, D. Jaume Geronés de Serinyà, D. Pere Alsina de Banyoles, D. Esteve Oliver, Rector de Grions y altres que no recordem.

—Dissapte 30 de Janer tingueren lloch en lo «Centre Escolar Catalanista de Barcelona las sessions inaugurals de las seccions de Ciencias y Farmacia y de Bellas Arts.

Comensà l'acte llegint lo president de la primera D. Alfons Alsina son discurs «De la pàtria», inspirat tot ell en l'amor à la terra catalana y en lo quin demostrà lo molt que 's deu treballar per la resurrecció política de Catalunya y 'ts perjudicis que li ha ocasionat l'esperit uniformista espanyol.

Dels senyors que se citan, dos son naturals de Gerona, D. Alfons Alsina y D. Ferran Giabal, y 'l primer d'ells es al propi temps soci del Centre.

A un y altre enviém la enhorabona y encoratgém pera que se guexin fermes en lo camí emprés.

—MAXIM FERNANDEZ.—Perruquer de la Real Casa.—Se ha trasladat al carrer de l'Argenteria número 5, entressol.—Se necessita un dependent.

Festas majors.—Dia 12 de Febrer, Ultramort.

—J. LLINÁS Y C.ª—BANQUERS.—Ciudadans, 16.—Compran ab benefici cupons d' Exterior, Cubas y altres. Compran y venen valors al comptat. Reben ordres de Bolsa. Obran compte, corrents ab interés.

—CAXA D' ESTALVIS DE GERONA.—Ciudadans 16, y Llebre, 2.—Imposicions al 5 per 100 desde 10 pessetes.—Id. al 3'50 per 100 desde 1 peseta.—S' admeten los dilluns, dijous y dissabtes de 9 à 1 y 'ts diumenges de 10 à 12.

Pera les devolucions los matexes dies y hores.—Se proporcionan gratis prospectes pera 'ls altres detalls.

Consistori dels Jochs Florals de Barcelona

CARTELL EXTRAORDINARI

Després de la convocatoria suscrita y publicada per aquest Consistori, han sigut oferts pera ésser adjudicats en la festa dels Jochs Florals los següents:

PREMIS

Un objecte d' art, que ofereix l' Excm. é l'ltm. senyor Arquebisbe de Tarragona, Dr. D. Tomás Costa, «al poeta que millor compongui unas coplas d' estil popular, a propòsit pera cantar-se, sobre 'ls quinze misteris del Rosari, y que, à la bellesa de la forma, uneixin la esquisitat del sentiment piados.»

Un objecte d' art, ofrena del Excm. é l'ltm. senyor Bisbe de Barcelona, doctor don Jaume Catalá, que s' adjudicarà al autor de «la millor monografia que tracti de la influencia de las Crenhadas en lo decorat de las iglesias d' Occident, y especialment de las imatjes de la Mare de Deu, sa postura, sas robas y demés adminiculs, ilustrent y comprovant l' argument ab referència al major número d' exemplars que 's trobin en nostra terra catalana.»

Diploma honorífich y mil pessetes que oferix l' Excm. é l'ltm. senyor Bisbe de Vich, doctor don Joseph Morgades, pera adjudicarse, en conformitat à la darrera reforma dels auts acordada per lo Cos d' Adjunts, en la festa dels Jochs Florals del any que vé, à la «gramática de la Llengua Catalana que millor exposi y rahoni las opinions sobre la materia més dignas de tenir-se en compte avuy dia.»

Lo donador ofereix publicar lo treball premiat en número limitat d' exemplars y cedirne, gratuïtament à qui vullga fer observacions que servescan pera arribar à la ulterior redacció d' una Gramática revestida de tota la autoritat possible al present.

Un exemplar luxós de la obra «Christophe Colomb par le Comte Rossell y de Lorgnes» que ofereix pera la festa d' enguany lo mateix Excm. senyor Bisbe de Vich al autor del «millor treball sobre la influencia pera la cultura social dels Museos arqueològichs y Bibliotecas públicas en certas condicions.»

Una ploma de plata, oferta per l' l'ltm. senyor Bisbe de Tarragona, Administrador Apostòlich de la Diòcessis de Solsona, doctor don Ramon Riu, al autor de «la millor monografia del Ex-Convenc de Franciscans de Bellpuig (Diòcessis de Solsona) baix sos aspectes històrich y artístich.»

Un objecte d' art, ofrena de la Excm. Diputació Provincial de Tarragona, que s' adjudicarà à la «millor monografia sobre un fet històrich de la Edat Mitja referent à la provincia de Tarragona.»

Un objecte d' art, que ofereix l' Excm. Ajuntament de Tarragona, al millor estudi biogràfich crítich que tinga per títol «Ixtart y sas obras.»

Una ram ab tres flors de lis de plata, emblema del escut de la ciutat de Lleyda, que ofereix son Excm. Ajuntament à la millor composició que 's presenti sobre un tema que 's deixa à judici del Consistori, mentres se refereixi à algun fet d' aquella antiga capital.

Un objecte d' art ó duascentas cincuenta pessetes en metàlich, à elecció del autor que resulti premiat, que ofereix l' Excm. Ajuntament de la ciutat de Reus, à la millor «biografia d' un home ilustre anterior al segle actual ó monografia d' algun monument, fet ó cosa notable, sempre relatiu à la ciutat de Reus ó à son camp.»

Una rosa d' or, ofrena del M. I. Ajuntament de la vila de Sitges à la millor «Oda à Sitges.»

Una ploma d' argent, que ofereix la «Associació Popular Regionalista», al autor del millor treball que desenrotlli 'l

següent tema: «Situació y límits de totas las comarcas naturals de Catalunya inclosas las unidas actualment à las provincias aragonesas y à la República francesa.»

Un objecte d' art que ofereix la redacció de La Costa de Llevant al autor del «millor treball en prosa ó en vers que ressenyi un fet gloriós de la marina catalana.»

Pera aquestos premis se fan extensivas las mateixas prescripcions consignadas en lo primer cartell, quedant tanca da ab lo present extraordinari la admissió d' altres premis pera 'ls Jochs Florals d' enguany.

Barcelona primer de Febrer de 1897.—Lo president, Francisco de S. Maspons y Labrós.—Lo Secretari, Lluys Durán y Ventosa.

SECCIÓ LITERARIA

Al mitj del carrer

¿Ahont vá senyora Láya tant depressa, sembla quo li córran al darrera?

—Ay, filla méva, no 'm tórbi; me sémbla que he sentit tocar las deu ai rellotge de la Adversitat... Una no sab com passà 'l temps. He sortit à las vuyt de casa, se pot dir que no he fet res, y já ho véu, han passat duas horas en un «santi-amen».

—Y donchs ¡qué viu molt lluny, are? May se la véu per aquet vehinat. Jo aquet dia deya à i' Antonia del forn vell, la senyora Laya deu ser morta...

—Ay, filla; vivim à l'«anxanxa» ja fa uns quatre mesos. Alló es un cel, ab totas las «incomoditats» més exgentas; gas, aygua «viva», afreix... y uns derrereras que no 'ls envejo à ningú per nets y espayosos; vaya qu' una s' hi pot «recreid». La noya se m' havia posat malaltota, com vosté já sab, y 'l senyor metje ens va dir seriament, si no muda d' ayres, no 'm farém res de la Me. cé. Allavores me vaig determinar de dirho à n' «ell» y tal dit tal fet, per la salut de la noya 'ns várem gratar la butxaca, vulgas ó no vulgas, y 'ns té «plantificats» à l' anxanxa y va ser, grácias à Deu, com posar oli ab un llum, desde allavores que está roja y fresca com un pèsol.

—Y donchs, ¿quant ne surten?

—¿D' ahont, de l' «anxanxa»?

—No, senyora, Láya; vull dir ¿quant menjarem confits? ¿Que no segueixen ab en Rafalet?

—¿Are, l' entench! Cá, dona, cá; si alló és un baliga—balaga, un bola de vidre, un cap plé de vent... Cá, dona, cá.; si já fá més de set setmanas que la noya li vá donà 'ls «despidos».

—¿Qué dia? ¿Me fá quedar parada! Bé sembláva be prou bon xicot...

—No li diré 'l contrari; al principi be 'ns ho teniam «acoll avall» per xó li várem donar entrada... Després 'ns váren comensar de «xiular las orrellas» que si 's deya, y 's deixava de dir... fins que nosaltres várem «sospechá» que efectivament, en Rafalet «llaurava tort» y vá ser quan lo várem cridar à comptes. Lo mal va ser que la noya, pobreta, com ells va sé 'l primer... hi estava ficada d' una manera «abárbara» y 'ns ha fet veure 'ls «ulls verts» per fer la «compenetrá» que realment, de cap manera li convenia un xicot de aquella «calanya». ¡Pobre Mercé, si que n' hauria estat ben fresca al costat d' éll, encara que tingués la nostra sombra! En poch temps s' hauria fós com una candela cap per vall...

—¿Tant dolent vol dir que era?

—Si, dona, si; ¡qué sab vosté!

—¿Ah, jo res, pobre de mí!

—Donchs, comensis d' figurá, que are, 'l cap sense servell, se habia proposat tirar per torero...

—Pró ¿que diu, senyora Láya?

—Lo que sent, si senyora, lo que sent. Portava 'ls cabells tallats «à tall d' en Peroy» així, ¿cóm ne dihen? «Pan y toros», si senyora, no s' esgarrafi, que encara en sabrá més. S' habia comprat una faja vermella y se feya fé 'ls pantalons ab una «trinxassa» fins sota la aixella... y per «colmo» de la desfatzatés (pári la orella) fins li varem descobrir (acóstis més) que tenia «tráfechs» ab una «quantsevol»...

—¿Jesús! ¡Y com se perden aquestos noys de avuy día! ¡Pobreta! está clar que no li convenia un xicot de aquesta manera de mena de pensar...

—¿Y à vosté, 'l seu noy li fá bondat?

—¿En Miquelot? Deu meu, si es un noy de pasta d' àngel. Com éll si que—mal m' está 'l dirho—en corren poch; es un noy de totas prendas. Ha de pensar que, are, com are, m' guanya quinze pessetas setmanals y totas «entran à casa». ¿Éll gastarse un sol céntim, sense que jó ó 'l seu pare ho sàpiga? No, senyora, no; may de la vida, res d' aixó; molt al contrari, que som nosaltres que a' hem de punxá». Home, are ja has de comensar à lluhir—li diu son pare—perxó travallas...

LLUIS MATAS Y CARRÉ

(Se acabarà).

À LA MEMORIA DEL FUNDADOR DEL TEATRE CATALÀ EN FREDERICH SOLER (1)

S' obri à los peus del geni la fossa tenebrasa, lo fang tornà à la terra, jequí l' ànima 'l mon y quan per éll sas portas obri la gloria hermosa sortiren à donarli 'l abras de benvinguda en Lope y Calderón.

—¿Ha mort!—digué plorosa la terra catalana lo meu fill predilecte que tant ma vá estimá, lo qui 'm posà en l' escena setial de sobirana duguenthi, ab ma de mestre, costums, ayres y usatges del poble catalá.

Éll, lo meu fill, al dar-me lo ceptre de regina posà sobre ma falda Joyas de lo Rosé —¿Deu meu y quinas Joyas! ¡tot or y pedra fina! porque jo me 'n fes d' ellas bellissima corona com may un front dugué.

—¿Ha mort qui tant m' aymava!—la pobre mare crida, y al veure son cadavre llensà un crit de dolor, mes una veu li deya, del ample espay sortida: —no ha mort ton fill, matrona, no ha mort qu' éll era un geni y may un geni mor.

No ha mort: viu en sas obras de vera poesia, qu' envá voldrá fer caure l' humá terrabastall; s' aixecará per sempre La Creu de la Masia ab L' Angel de la guarda, La Dida, L' Contramestre, y Lo Ferrer de tall.

Viurá en tant qu' existeixis, oh catalana terra, mentres que ta fillada ta llengua parlará, mentre 'l Montseny aixequi al cel l' altiva serra lo nom del gran Pitarra, lo nom del nostre mestre jamay morir podrá.

NARCIS DE FONTANILLES.

Girona 29 de Juriol de 1896.

(1) Premiada ab según accésit en lo certámen de Gracia de 1886.

SECCIO RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA.

- Diumenge, 7.—Sts. Romualdo abat y Ricardo. Dilluns, 8.—S. Joan de Mata. Dimars, 9.—Sta. Apolonia. Dimécres, 10.—Sta. Escolástica y s. Guillem hermitá. Dijous, 11.—Los set Servents de Maria frs. Divendres, 12.—Sta. Eularia vg. y mr. Disapte, 13.—Sts. Benigné mr. y sta. Catalina de Rizzis.

QUARANTA HORES.

Avuy se troban en la Iglesia del Hospital.

SECCIÓ COMERCIAL.

Mercat de Gerona del día 6 de Febrer

Table with 3 columns: Especies, Mesures, Pesetes. Lists various goods like Blat, Mestall, Ordi, Segol, Civada, Besses, Mill, Panis, Blat de moro, Llobins, Fabes, Fabó, Fassols, Monjetes, Ous and their prices.

COTISACIÓY CAMBIS

DIA 6 DE FEBRER DE 1897

EFFECTES PÚBLICHS

Table with 2 columns: Description of public effects (Exterior, Interior, Amortizable, etc.) and their corresponding values.

—ACCIONS—

Table listing various companies and their share prices (Banch Hispano Colonial, F. C. de Tarragona, etc.).

—OBLIGACIONES—

Table listing various bonds and their values (F. C. Almansa, T. B. à F., etc.).

—CUPONS—

Table listing coupon values for different locations (Cubas, Per 100 Exterior, etc.).

—GIROS—

Table listing remittance values (Franchs., Lituas esterlinas, etc.).

Telegrama de la casa bancaria J. LLINÁS Y C.ª.—Gerona.

SECCIO D' ANUNCIS

SORTIDAS DELS TRENS

LÍNEA DE TARRAGONA Á BARCELONA Y FRANSA

De Gerona á Barcelona

	Mati	Tarde
Correu.	6'48	
Cárrega.	10'37	
Omnibus.		3
Rápit.		5'99

Los trens correus y ómnibus portan cotxes de 1.^a, 2.^a y 3.^a, el de cárrega de 2.^a y el rápit de 1.^a y 2.^a

De Gerona á Port-Bou

	Mati	Tarde
Omnibus.	8'39	
Cárrega.		12'43
Mixte.		5'40
Correu.		7'35

Lo tren ómnibus porta cotxes de 1.^a, 2.^a y 3.^a el de cárrega y mixte de 2.^a y 3.^a y el correu de 1.^a y 2.^a

LÍNEA DE SAN FELIU DE GUIXOLS Á GERONA

De Gerona á San Feliu

	Mati	Tarde
Tren de banyistes (Juriol y Agost).	5'09	
Correu.	8'54	
Mixte.	11'44	
Mixte.		3'22
Correu.		5'35

Tots los trens portan cotxes de 1.^a y 2.^a classe.

De San Feliu á Gerona

	Mati	Tarde
Correu.	4'32	
Mixte.	7'30	
Correu.		12'44
Mixte.		2'50
Tren de banyistes (Juriol y Agost).		5'40

LÍNEA DE OLOT Á GERONA

De Salt (Gerona) á Amer

	Mati	Tarde
Núm. 2.	9'40	
Núm. 4.		3
Núm. 6.		6

Tots los trens portan cotxes per ara de 2.^a y 3.^a classes

De Amer á Salt (Gerona)

	Mati	Tarde
Núm. 1.	7'40	
Núm. 3.		4
Núm. 5.		4'30

ORDINACIONS

- Pera Banyolas á las 9 y 11 mati (correu) y á las 2, 4 y 6 de la tarde. (Fonda del Centre y casa Jendreta)
- Pera Cassá de la Selva cada mitja hora (Pont de Pedra)
- Pera Olot á las 11 mati (correu) y á las 6 de la tarde. (Fonda del Centre)
- Pera La Bisbal á la 1 de la tarde. (Hostal de la Rossa voltas d' en Rosés)
- Pera Anglés, La Sella y Amer á las 10 mati (correu) Hostal de Miquel Boix. (Plassa del Gra)
- Pera Salt tot lo mati fins á las 6 de la tarde. (Pont de Pedra)

Fill de Francisco Vilardell y Comp.^a

SALT

Molí Fariner

Sistema AUSTRO-HUNGAR y de MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema se fan las moltas á preus sumament módichs.

LA PREVISIÓ ESPANYOLA

Companyia de segurs contra incendis á prima fixa

Fundada l' any 1888

Capital: 2.000.000 de Pessetas

DOMICILI SOCIAL: ORFILA, 9. SEVILLA

Sub-direcció Regional: Plassa de Bell-lloch, 4, 1.^{er} Gerona

Sub-director Regional: D ANGEL TREMOLS Y PELL

Sinestres pagats: Rs. 3.524.286'92

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU

DEL CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA

Redacció y Administració. Cort-Real, núm. 7, 1

PREUS DE SUSCRIPCIO.

Gerona.	4 pesseta trimestre	Estranger.	4'50 pessetas trimestre
Fora.	4'25 id. id.	Un número sol.	0'40 id.

BANCH VITALICI DE CATALUNYA

Companyia general de segurs sobre la vida establerta á Barcelona

CAPITAL SOCIAL

10.000.000 DE PESSETES

Capital suscrites fins al 31 Dezembre 1893 87,949,791'98 ptes
Actiu en idem. 15,337 928'87 »
Sinistres pagats fins á idem. 32,82 316'69 »
Reserves ó fondos de segur á idem. 4,178 675'62 »

Les principals classes de segur son:

Vida entera.—Capital pagador á la mort del assegurat, á la seva dona, fills ó qualsevol altre persona designada anteriorment.

Misto.—Capital pagador al assegurat si viu lo die fixat; ó, immediatament d' ocórrer la seva mort, á la persona designada per ell mateix.

Terme fixo.—Capital pagador en lo die fixat sia al assegurat ó als seus hereus. En cas de mort del assegurat s' acaba lo pago de les primes.

Aquestos segurs 50 per 100 dels beneficis de participan en un la Companyia.

SEGURS DE CAPITAL APLASSAT

Segurs temporals.—Segurs de sobrevivencia

SEGURS MIXTOS A CAPITAL DOBLAT

Rentes Vitalicioes.

Delegat General á n' aquesta provincia:

Joseph Coderch y Bacó, advocat.—GERONA.

MAXIM FERNANDEZ

PERRUQUER DE S. M.

Aygua Minóxima vegetal pera tenyir lo cabell. No te rival en lo mon, perquè á més de sos efectes maravellosos, no taca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombrós y sorprenent específich, se ven en dita perruqueria.

5, CARRER DE L' ARGENTERIA 5.—ENTRESOL.

GERONA.

Grans rebaxes al engrós.

Escolta lector; si ets vell y 'l cap blanc te desfigura, t' he de dar un bon concell: si t' vols tenyir be 'l cabell fesho ab aquesta tintura.

TINTURA ABISSINIA INSTANTANEA

PIANOS Y HARMONIUMS

—DE—

DIEGO SALAS

SE VENEN Á PLASSOS Y AL CONTAT

SE LLOGAN, RECOMPOSAN Y AFINAN

Magatzems: Bell-lloch, n.º 1.—botiga

Establiment tipogràfic de Manel Llach.

Ferreria Vella, 5.—Gerona